

Janina Bernacka-Baranowa *

GOSPODARKA MIĘSNA W WOJEWÓDZTWIE SKIERNIEWICKIM

Od roku 1980 cała gospodarka żywnościowa znalazła się w sytuacji kryzysowej. Szczególnie głęboko recesja dotknęła gospodarkę mięsną. Spadek pogłowia zwierząt, a za nim postępujące zmniejszenie się skupu doprowadziło do racjonowania mięsa i jego przetworów. Wobec tego podstawowym zadaniem staje się z jednej strony określenie przyczyn sytuacji kryzysowej, z drugiej natomiast wskazanie dróg wyjścia z kryzysu.

W literaturze ostatnich lat niejednokrotnie zwracano uwagę na czynniki nie sprzyjające rozwojowi rolnictwa polskiego jak też na konieczność bardziej racjonalnego wykorzystania ziemi i jej plodów z punktu widzenia rachunku ekonomicznego [1,5,9].

W niniejszym opracowaniu poddano analizie tylko zmiany zachodzące w relacji między produkcją zwierzęcą a produkcją przemysłu mięsnego.

1. Produkcja zwierzęca

Pogłowie zwierząt gospodarskich w woj. skierniewickim osiągnęło swoje maksimum pod względem ilościowym w 1975 r. i kształtowało się mimo gorszych od średnich krajowych warunków glebowych i wodnych niższego stopnia wyposażenia w maszyny rolnicze, niższego nawożenia mineralnego znacznie powyżej średniego poziomu krajowego.

* Dr, adiunkt w Zakładzie Gospodarki Przestrzennej UL.

Utrzymująca się relatywnie wysoka obsada zwierząt na 100 ha użytków rolnych była możliwa dzięki dużym nakładom siły roboczej jak też możliwości zakupu pasz i zbóż od państwa. W 1975 r. województwo otrzymało o 40% więcej zbóż importowanych na 100 ha użytków rolnych od wskaźnika ogólnokrajowego. W 1976 r. nastąpiło gwałtowne załamanie produkcji zwierzęcej. Pogłowie bydła obniżyło się o 10%, a trzody o 20%. Spadek liczby bydła był trzy razy, a trzody półtora raza większy od średniego krajowego. W następnych latach chów zwierząt wykazywał nieznaczne wahania, by w 1981 r. ulec ponownie głębokiemu załamaniu, tego samego rzędu co w 1976 r.

T a b e l a 1

Zasoby paszowe w woj. skierniewickim (w tys. t)

Rodzaj paszy	1979		1980	
	A	B	A	B
Zboża	205,1 ^a	205,1	218,7 ^a	218,7
Ziemniaki	556,1 ^a	139,0	307,3 ^a	76,7
Okopowe pastewne	158,2	39,5	125,8	31,4
kukurydza na zielonkę	174,9	20,9	201,1	24,1
Siano ogółem	313,4	125,4	348,4	139,4
w tym łąk	126,8	50,7	105,9	42,4
pastwisk ^b	35,5	14,2	55,0	22,0
koniczyny ^b	84,6	33,8	81,7	32,7
lucerny ^b	11,9	4,6	12,5	5,0
strączkowych ^b	6,2	2,5	5,5	2,2
seradeli i innych ^b	48,2	19,3	87,7	35,0
Słoma zbożowa	289,7	28,9	.	
Pasze treściwe	149,4		59,9 ^a	

^a Dane dla gospodarki indywidualnej.

^b Zielonka przeliczona wskaźnikiem 0,2.

U w a g a: A - jednostki fizyczne, B - jednostki zbożowe. W przeliczeniu na jednostki zbożowe zastosowano następujące przeliczniki: zboże 1,00, ziemniaki 0,25, okopowe pastewne 0,25, kukurydza na zielonkę 0,12, siano 0,40, słoma zbożowa 0,10.

Ź r ó d ł o: Na podstawie danych WUS w Skierniewicach.

Rozwój chowu zwierząt gospodarskich wykazywał generalną zależność wprost proporcjonalną do zasobów paszowych, o których stanowią produkcja roślinna, zwłaszcza zbóż, ziemniaków, pastewnych, siana oraz przemysłowe pasze treściwe (tab. 1).

O wielkości zasobów paszowych decyduje powierzchnia upraw oraz plony roślin. W analizowanym okresie ogólna powierzchnia zasiewów zmniejszyła się o ok. 4%, w tym głównie uprawy ziemniaków i żyta oraz roślin przemysłowych. Wpływ zmniejszonego arealów ziemniaków i żyta na zasoby paszowe rekompensowała zwiększona powierzchnia upraw roślin pastewnych oraz powiększony areal łąk kosztem pastwisk. Wobec tego o zmianach potencjału paszowego decydowały głównie plony. Ulegały one wahaniom w zależności od warunków atmosferycznych, stopnia nawożenia i innych czynników. Szczególnie niekorzystna sytuacja paszowa kształtowała się w latach 1979-1980. Spadek plonów produkcji roślinnej, głównie zbóż, ziemniaków, okopowych pastewnych, siana łąkowego i kukurydzy oraz zmniejszenie sprzedaży pasz treściwych wpłynęły ograniczająco na pogłowie zwierząt gospodarskich, zwłaszcza trzody chlewnej i bydła (tab. 2).

T a b e l a 2

Plony roślin, sprzedaż pasz treściwych oraz pogłowie trzody i bydła w woj. skierniewickim

Wyszczególnienie	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
	w q z 1 ha						
Zboża	23,3	24,8	18,0	26,4	18,5	23,5	24,2
Ziemniaki	181,0	191,0	144,0	195,0	207,0	123,0	199,0
Okopowe pastewne	.	337,0	356,0	371,0	399,0	303,0	426,0
Strączkowe ^a	.	142,0	139,0	135,0	167,0	194,0	220,0
Koniczyna ^a	.	279,0	304,0	271,0	275,0	295,0	303,0
Lucerna ^a	.	291,0	357,0	339,0	329,0	310,0	332,0
Seradela ^a	.	108,0	118,0	110,0	167,0	151,0	165,0
Inne pastewne ^a	.	149,0	162,0	140,0	203,0	256,0	271,0
Kukurydza ^a	.	375,0	428,0	395,0	447,0	391,0	472,0
Łąki	.	45,4	68,6	62,8	62,7	52,6	64,9

Tabela 2 (od.)

Wyszczególnienie	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
	w q z 1 ha						
Pastwiska	.	.	.	146,0	126,0	199,0	231,0
	w tys. t						
Sprzedaż pasz treściwych	110,6	107,1	114,1	151,4	149,4	.	.
	w szt. na 100 ha użytków rolnych						
Trzoda	134,2	108,3	112,0	109,4	114,7	114,5	95,7
Bydło	69,3	62,4	63,2	61,8	63,8	62,9	57,8

^a Na zielonkę.

Źródło: Na podstawie danych z WUS w Skierniewicach.

W latach 1975-1981 mimo poważnego zmniejszenia produkcji ziemniaków, które stanowią podstawę tuczu w sektorze indywidualnym, spadek pogłowia trzody w gospodarce chłopskiej był mniejszy niż w uspołecznionej. Wydaje się wobec tego, że hodowla w rolnictwie indywidualnym nie zawsze zmienia się wprost proporcjonalnie do zmiany zasobów paszowych, lecz w dużym stopniu zależy od uwarunkowań rynkowo-ekonomicznych, głównie od relacji cen skupu żywca do ceny pasz. Wskazuje również na to J. Małkowski [3] twierdząc, że znaczna część małych i średnich gospodarstw indywidualnych utrzymuje pogłowie trzody chlewnej poniżej możliwości paszowych, które wykorzystuje w okresie sprzyjających czynników rynkowych.

W drugiej połowie lat siedemdziesiątych relacje między cenami skupu żywca a cenami szczególnie wolnorynkowymi paszy układały się niekorzystnie. Relatywnie wysokie ceny pasz w stosunku do cen skupu żywca czyniły produkcję małoopłacalną. Zdaniem R. Urbana [10] relacje cen skupu żywca do wolnorynkowych cen pasz spadły poniżej poziomu granicznego, tj. do takich proporcji, przy których przyrost skupu równa się zero. Szczególnie niekorzystnie układała się relacja cen żywca do cen ziemniaków i siana jakościowego. W 1980 r. utrzymywała się ona ok. 30% poniżej poziomu granicznego. Również niewłaściwe proporcje notowano między cenami

skupu żywca a cenami pasz treściwych. Nieprawidłowe relacje cen skupu żywca do cen pasz szczególnie zaważyły na rozwoju chowu trzody.

Podobnie niekorzystnie na chów trzody wpływała w ostatnich latach utrzymująca się na niskim poziomie proporcja cen żywca do cen mleka. Stosunkowo wysoka cena mleka z jednej strony sprzyjała preferencji chowu bydła, a z drugiej natomiast poprzez zużycie pasz w produkcji mleka hamowała rozwój trzody, powodując tym samym zmniejszenie tempa przyrostu mięsa wieprzowego.

Produkcja zwierzęca w woj. skierniewickim dominuje w gospodarce indywidualnej. W 1979 r. skupiała ona 92% pogłowia liczonego w sztukach żywieniowych, co korelowało z odsetkiem zajmowanych użytków rolnych. Podobnie sytuacja przedstawiała się w sektorze uspołecznionym. Odsetek pogłowia zwierząt w PGR, spółdzielniach produkcyjnych i kółkach rolniczych układał się wprost proporcjonalnie do użytkowanych przez nich areałów rolnych. Znaczne zróżnicowanie występowało w kierunkach chowu zwierząt. Odchylenia między odsetkiem użytków rolnych a odsetkiem pogłowia w gospodarce indywidualnej wynosiły od -5% w trzodzie do 56% w chowie koni.

W 1979 r. średnia obsada zwierząt w sztukach żywieniowych kształtowała się na poziomie 89,6 na 100 użytków rolnych (tab. 3). Zbliżoną wielkość posiadała gospodarka nie uspołeczniiona. W PGR i spółdzielniach produkcyjnych obsada zwierząt utrzymywała się o 5-8 szt. poniżej średniej, a w kółkach rolniczych przekraczała ją o 10,4 szt. Uzyskiwane stosunkowo wysokie wskaźniki w kółkach rolniczych osiągnęto głównie wskutek zakupu pasz treściwych z zewnątrz, które przekraczały znacznie wielkość własnych zbiorów zbóż. Osiągane efekty w chowie zwierząt w całym sektorze gospodarki uspołecznionej, a w tym szczególnie w kółkach rolniczych, były niewspółmiernie niskie do ponoszonych nakładów. Świadczyć o tym może m. in. zużycie pasz treściwych na 1 sztukę żywieniową, które przekraczało 2,5 krotnie wskaźnik krajowy całej gospodarki uspołecznionej i wynosiło 2768 kg [2].

Struktura przestrzenna produkcji zwierzęcej w woj. skierniewickim wykazuje znaczne dysproporcje będące wynikiem różnic środowiska geograficznego, głównie gleb, struktury użytków rolnych, wyposażenia w środki produkcji, struktury wielkościowej gospodarstw, rozmieszczenia siły roboczej i innych. Trzoda chlewna

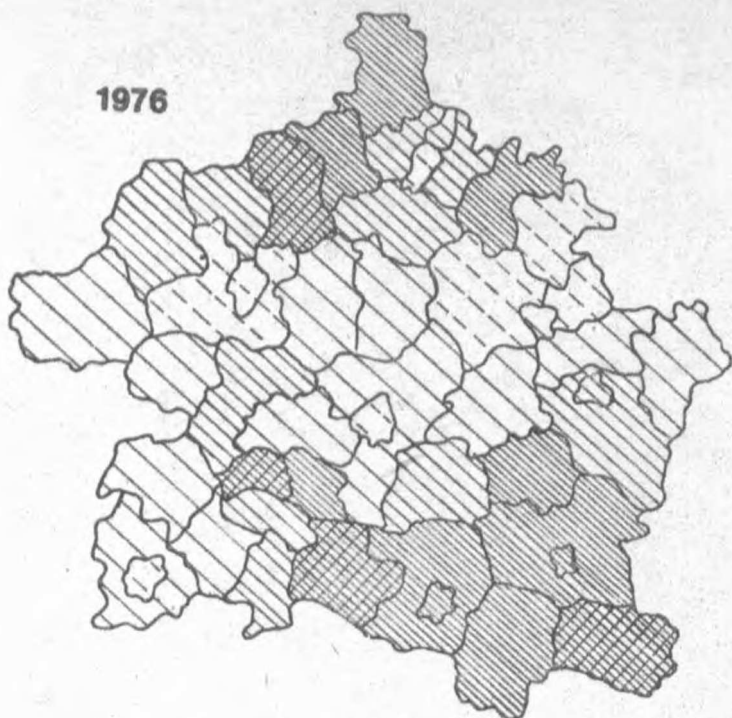
Zwierzęta gospodarskie w sztukach żywieniowych
w woj. skierniewickim według użytkowników w 1979 r.

Użytkownicy	Bydło		Trzoda		Owce		Konie		Zwierzęta ogółem	
	w tys. szt.	na 100 ha uż. roln. w szt.	w tys. szt.	na 100 ha uż. roln. w szt.	w tys. szt.	na 100 ha uż. roln. w szt.	w tys. szt.	na 100 ha uż. roln. w szt.	w tys. szt.	na 100 ha uż. roln. w szt.
Ogółem	159,9	50,5	77,9	24,9	10,4	3,3	34,2	10,9	280,4	89,6
Gospodarka uspołecznio- na	9,1	37,0	10,0	40,8	1,2	4,9	0,5	1,8	20,8	84,5
w tym:										
PGR	6,1	53,0	2,5	21,7	0,3	2,6	0,4	3,4	9,3	81,0
Spółdzielnie prod.	1,9	30,3	2,0	32,0	0,7	10,6	0,04	0,7	4,6	73,6
Kółka roln.	1,0	18,0	4,4	74,9	0,3	4,5	-	0,0	5,7	97,4
Gospodarka nie uspołecz- niona	148,9	51,7	67,8	23,5	9,2	3,1	33,8	11,7	259,7	90,0

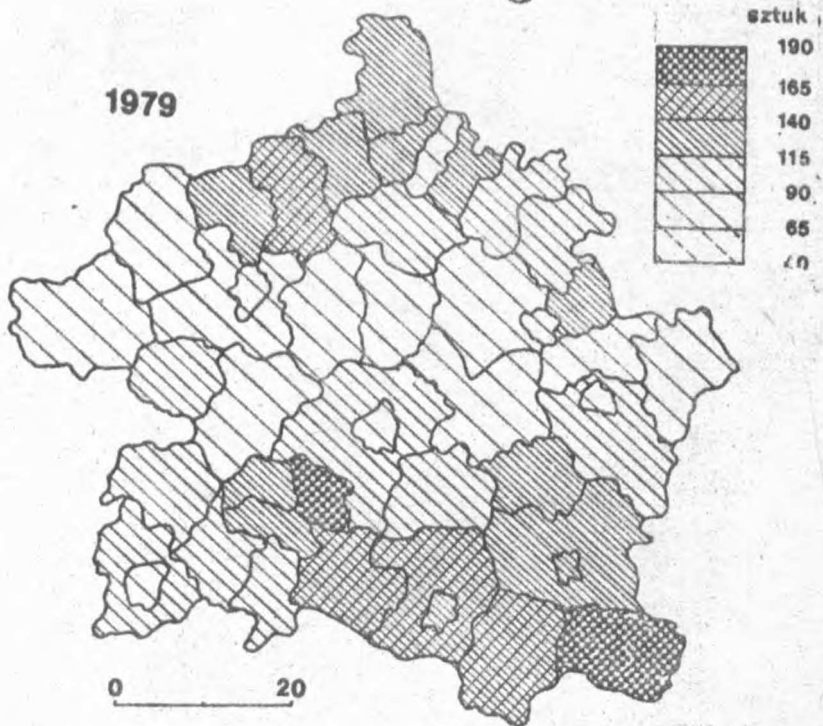
U w a g a: Współczynniki przeliczeniowe: bydło: jałowizna powyżej 6 m-cy - 0,36, jałowizna od 6-12 m-cy - 0,56, jałowizna od 1-3 lat - 0,70, krowy - 1,00, buhaje, woły, opasy i inne - 0,75; trzoda: poniżej 6 m-cy - 0,15, od 6 do 10 m-cy - 0,36, lochy - 0,36; owce - 0,17, konie - 0,95.

Ź r ó d ł o: Obliczenia własne w oparciu o Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów, zwierzęta gospodarskie w 1979 r., Skierniewice 1979.

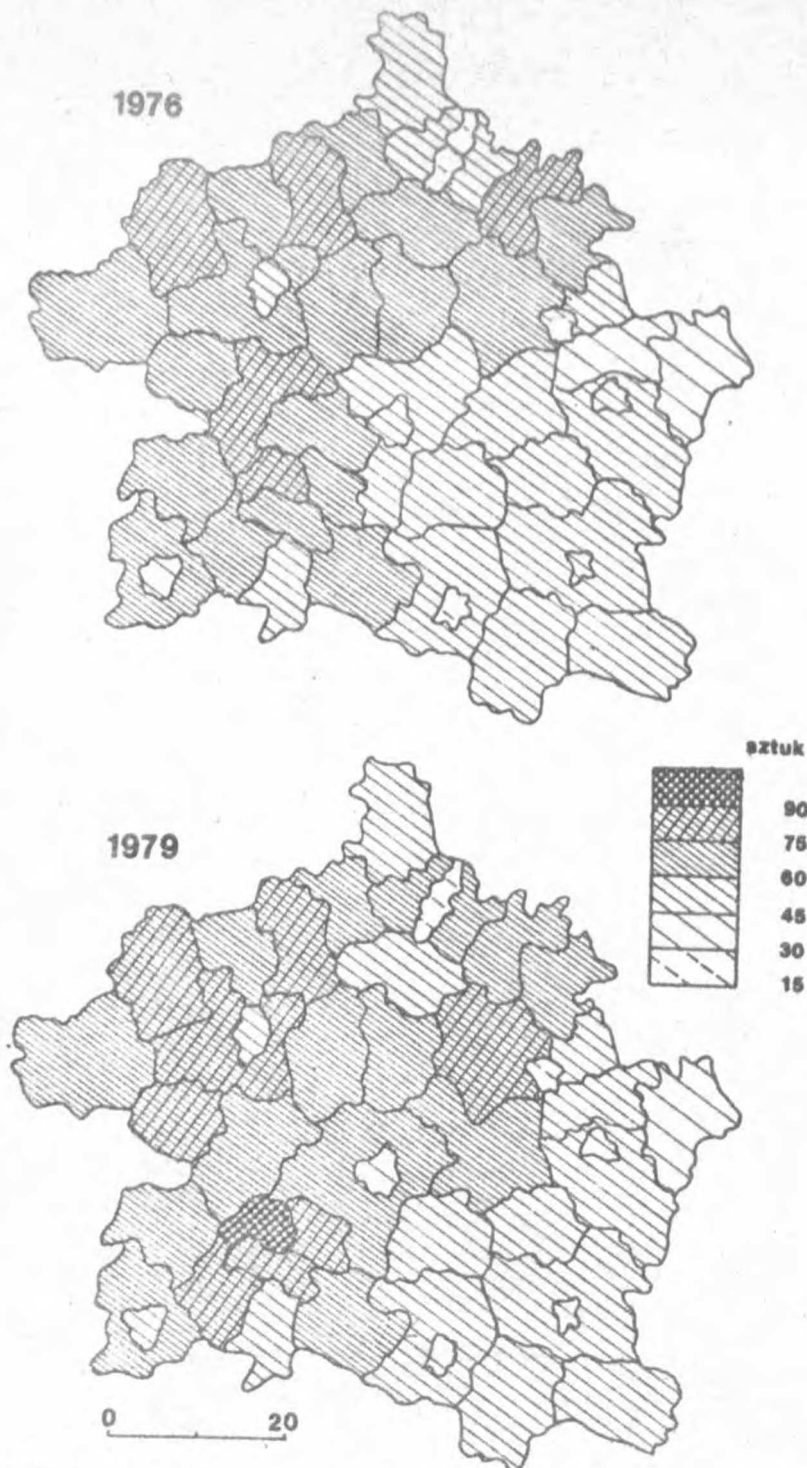
1976

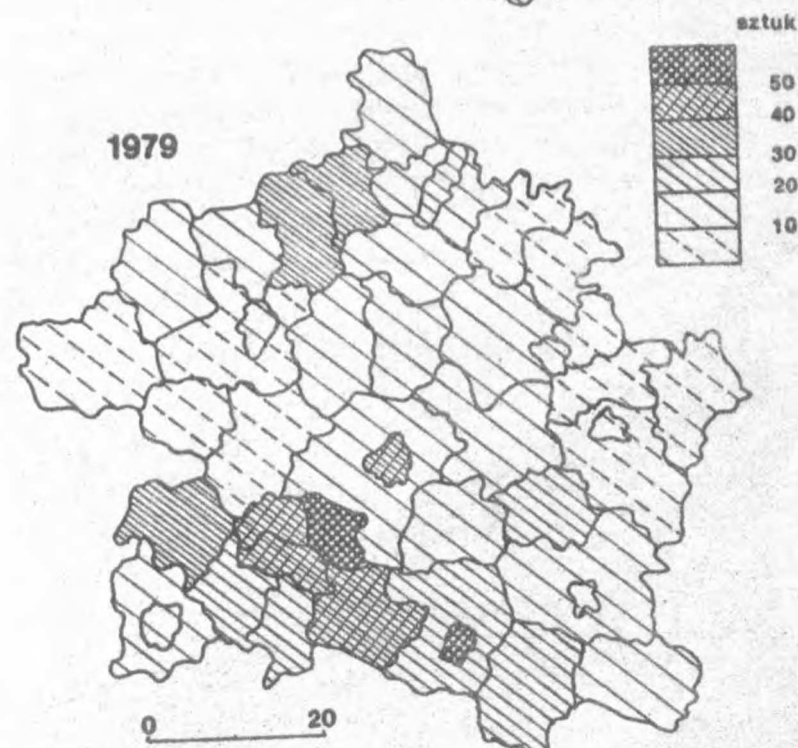
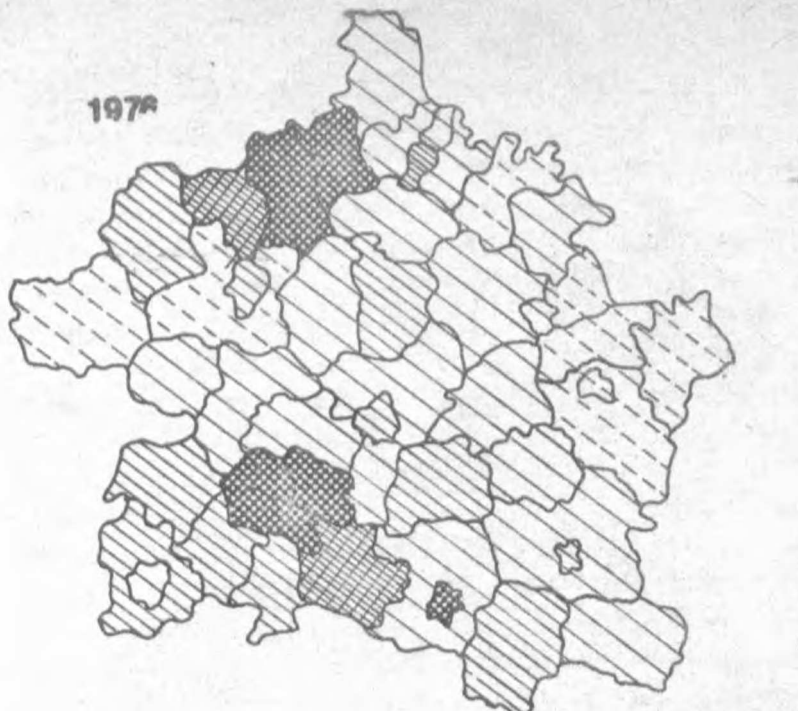
1979

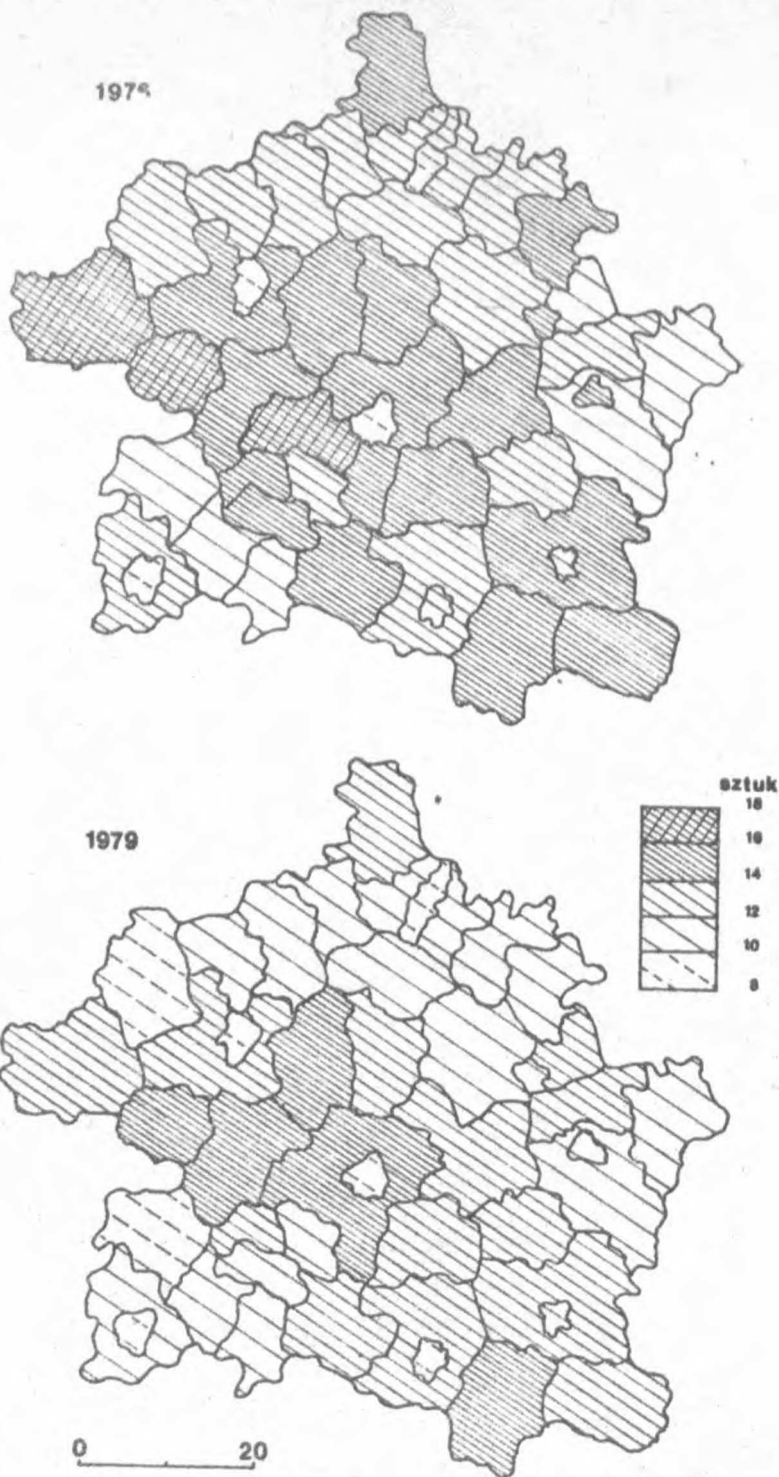
Rys. 1. Pogłowie trzody chlewnej w gospodarce nie uspołecznionej w woj. skierniewickim

Rys. 2. Pogłowie bydła w gospodarce nie uspokożnionej w woj. skierniewickim

Rys. 3. Pogłowie owiec w gospodarce nie uspókecznionej w woj. skierniewickim

rys. 4. Pogłowie koni w gospodarce nie uspołecznionej w woj. skierniewickim

koncentruje się głównie na południu województwa w gminach: Sadkowice, Godzianów, Głuchów, Rawa Maz., Cieladz, Szupia, Kowlesy, Biała Rawska oraz na północy w gminach Kocierzew, Chąsno, Rybno, Młodzieszyn i Sochaczew, w obszarze, który cechują wysokie plony i zbiory ziemniaków, zbóż oraz polowych roślin pastewnych (rys. 1).

Natężenie chowu bydła zaznacza się w zachodniej części województwa, w takich gminach, jak: Lipce, Rogów, Szupia, Godzianów, Łowicz, Zduny, Kocierzew, które charakteryzują się wysokim odsetkiem trwałych użytków zielonych występujących w dolinach rzeki Bzury i jej dopływów (rys. 2).

Chów owiec skupia się przede wszystkim w południowo-zachodniej części województwa w obszarze gmin: Godzianów, Lipce, Szupia, Głuchów, Dmosin oraz w północnej części gminie Kocierzew i Rybno (rys. 3).

Najliczniejsze pogłowie koni utrzymuje się w środkowej części województwa w gminie: Skierniewice, Łyszkowice, Domaniewice, Nieborów, Bielawy, Puszcza Mariańska, które posiadają wysoki odsetek powierzchni upraw warzyw gruntowych oraz odznaczają się dużym stopniem rozdrobnienia gospodarstw (rys. 4).

W drugiej połowie lat siedemdziesiątych rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich nie uległo większym zmianom.

Skup żywca rzeźnego w latach 1975-1981 ulegał podobnie jak rozwój pogłowia cyklicznym wahaniom (tab. 4). Szczególnie niski skup miał miejsce w 1981 r., stanowiąc zaledwie 66% zakupionego żywca w 1975 r.

T a b e l a 4

Skup żywca rzeźnego (bez drobiu) w wadze mięsa i w wadze żywca w latach 1970-1981 w woj. skierniewickim (w tys. t)

Wyszczególnienie	1970	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Waga mięsa	19,9	38,9	32,5	29,8	30,4	33,8	31,3	24,6
Waga żywca	29,9	53,0	45,5	42,8	43,1	48,3	44,8	35,2

Ź r ó d ł o: Rozmieszczenie skupu produktów rolnych w Polsce i kierunki jego rozwoju w województwach i makroregionach, red. B. K ł u c i ń s k i i i n., Warszawa 1979 oraz dane z CPEM w Łodzi.

Spadek skupu żywca był nieproporcjonalnie duży w stosunku do jego produkcji, głównie wskutek wzrostu w ostatnich latach uboju gospodarczego. Struktura skupu żywca uległa poważnym zmianom. Udział trzody zwiększył się z 64 do 71%, bydła - zmniejszył z 32 do 29%. Podobne tendencje zmian utrzymywały się w gospodarce indywidualnej, natomiast w gospodarce uspołecznionej zarysował się trend odwrotny: spadkowi ulegał skup trzody, a wzrostowi skup bydła (tab. 5). Wydaje się, że na spadek skupu bydła wywarła wpływ preferencja jego chowu w kierunku mlecznym, jak też decyzje hodowców o utrzymaniu lub o odbudowaniu stada.

T a b e l a 5

Skup bydła i trzody chlewnej w woj. skierniewickim w latach 1976 i 1980 według użytkowników (w wadze żywej)

Wyszczególnienie	1976		1980	
	w t	w %	w t	w %
Bydło				
Gospodarka uspołeczniona	1 805	12,2	1 806	16,0
w tym:				
PGR	1 063	7,2	1 355	12,0
spółdzielnie prod.	549	3,7	294	2,6
kółka rolnicze	193	1,3	157	1,3
Gospodarka nie uspołeczniona	12 947	87,8	9 439	83,9
Razem	14 752	100,0	11 245	100,0
Trzoda				
Gospodarka uspołeczniona	5 852	20,0	5 144	16,2
w tym:				
PGR	1 184	4,0	1 176	3,7
spółdzielnie prod.	476	1,6	961	2,9
kółka rolnicze	2 403	8,2	1 817	5,7
tucz OPPM w Łodzi	1 789	6,1	1 190	3,7
Gospodarka nie uspołeczniona	23 428	80,0	26 604	83,8
Razem	29 280	100,0	31 748	100,0

Ź r ó d ł o: Na podstawie danych OPPM w Łodzi.

Reasumując można stwierdzić, że podstawowym zadaniem w hodowli zwierząt gospodarskich jest zatrzymanie spadku pogłowia, a w tym głównie trzody i bydła. Przeprowadzone przez IUNG w Puławach badania wykazały, że przeciętne możliwości wzrostu plonów zbóż w warunkach woj. skierniewickiego, przy zachowaniu odpowiednich technologii, mogą kształtować się o ok. 60-70% powyżej plonów w 1979 r. i osiągnąć ok. 32 q/ha [4]. Uzyskanie większej produkcji roślinnej, a tym samym i produkcji zwierzęcej wymaga usunięcia wielu barier natury społeczno-ekonomicznej. Przede wszystkim niezbędne jest zwiększenie nawożenia, zużycia środków ochrony roślin, stopnia umaszynowania i innych.

2. Przemysł mięsny

W woj. skierniewickim zdolności produkcyjne całej branży mięsnej w 1980 r. wynosiły 66,3 tys. t mięsa z uboju, 22,2 tys. t wędlin i przetworów wędliniarskich, 2,5 tys. t szynki i łopatek w puszkach, 5,5 tys. t konserw. Udział spółdzielczych zakładów mięsnych CZSS "Społem" i CZSR "Sch" wynosił 10,5% mocy przetwórczych mięsa poubojowego oraz 32,4% wędlin i wyrobów podrobowych (tab. 6).

Potencjał przemysłu kluczowego koncentruje się tylko w jednym oddanym do eksploatacji w 1976 r. zakładzie w Rawie Mazowieckiej o mocach produkcyjnych 90,7 tys. t mięsa z uboju, a po wprowadzonej korekcie w 1978 r. o zdolnościach 60,0 tys. t. Spadek założonych zdolności przerobowych wynika z niezrealizowania rozbudowy infrastruktury technicznej. Przed uruchomieniem zakładu w Rawie Mazowieckiej roczne moce poubojowe w woj. skierniewickim wynosiły 3,4 tys. t łącznie w 31 niewielkich spółdzielczych zakładach przetwórczych rozproszonych po całym województwie. Stąd też do 1976 r. obszar ten dysponował nadwyżką żywca średnio 20-35 tys. t w wadze mięsa, którą przetwarzano głównie w zakładach łódzkiej aglomeracji miejskiej oraz Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. W 1975 r. wskaźnik wykorzystania zdolności produkcyjnych przemysłu mięsnego w obszarze działania Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Łodzi obejmującego woj. m. łódzkie, piotrkowskie, płockie, sieradzkie i skierniewickie wynosił 110,7%, a w woj. skierniewickim 138,2%. Obszar pięciu województw posiadał nadwyżkę żywca rzędu 50 tys. t, występującą głównie w woj. piotrkowskim, sieradzkim i skierniewickim.

Tabela 6

Skup żywca rzeźnego, zdolności przetwórcze i produkcja mięsa i wędlin w woj. skierniewickim i w Okręgowym Przedsiębiorstwie Przemysłu Mięsnego w Łodzi w latach 1975 i 1980
(w tys. t w wadze poubojowej)

Wyszczególnienie	1975		1980	
	A	B	A	B
Skup żywca	38,7	189,3	31,3	166,5
Zdolności produkcyjne				
mięsa z uboju	3,4	140,7	66,3	206,7
przemysł kluczowy	-	121,9	60,0	183,2
przemysł spółdzielczy	3,4	18,8	6,3	23,5
Produkcja mięsa z uboju	4,7	156,1	52,3	161,8
przemysł kluczowy	-	137,1	50,7	155,0
przemysł spółdzielczy	4,7	19,0	1,6	6,8
Produkcja wędlin i wyrobów wędliniarskich	.	65,0	14,1	67,0
przemysł kluczowy	-	36,3	8,7	39,7
przemysł spółdzielczy	.	28,7	5,4	27,3

A - woj. skierniewickie. B - Okręgowe Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego w Łodzi.

Źródło: jak w tab. 4.

Po uruchomieniu zakładu w Rawie Mazowieckiej nastąpił wzrost mocy produkcyjnych w woj. skierniewickim do ok. 94 tys. t, przy wielkości skupu zwierząt ok. 30 tys. t. Potencjał przemysłu mięsnego przekraczał 3-krotnie możliwości produkcyjne żywca. W 1977 r. ubój zwierząt rzeźnych w branży ogółem kształtował się na poziomie ok. 50 tys. t wykorzystując mniej niż w połowie zdolności produkcyjne, stanowiąc równocześnie prawie 30% dokonanego uboju na całym obszarze działania OPPM w Łodzi. Wskaźnik wykorzystania mocy produkcyjnych przemysłu kluczowego w woj. skierniewickim należał do najniższych w porównaniu z innymi zakładami OPPM w Łodzi. Ogółem w przemyśle kluczowym OPPM w Łodzi wynosił

on 71,4% w produkcji mięsa poubojowego, 93,4% w produkcji wędlin, 66% produkcji szynek i łopatek, 143% produkcji konserw. Gdy tymczasem zakład mięsny w Rawie Mazowieckiej wykorzystwał w 47,8% moce przetwórcze w produkcji mięsa z uboju, w 60% w produkcji wędlin i wyrobów podrobowych, w 33,7% w produkcji szynek i łopatek w puszkach oraz w 51,2% w produkcji konserw mięsnych. Do pełnego wykorzystania potencjału przetwórczego łącznie w 5 województwach zabrakło surowca w wielkości 123,9 tys. t. Nieproporcjonalny do podaży żywca z 1975 r. wzrost mocy produkcyjnych oraz spadek skupu w latach 1976-1977 wpłynęły na niski stopień wykorzystania potencjału przemysłu mięsnego, który w całej branży OPPM w Łodzi wyniósł zaledwie 66%.

Po wprowadzonej korekcie w 1978 r. ograniczającej zdolności przetwórcze w Rawie Mazowieckiej do 60 tys. t wskaźnik wykorzystania automatycznie podwyższył się osiągając wartość powyżej 80%.

W latach 1977-1980 produkcja mięsa z uboju w woj. skierniewickim oscylowała w granicach 50 tys. t, wykazując nieznaczny wzrost w przemyśle kluczowym przy jednoczesnym spadku w zakładach spółdzielczych. Utrzymująca się wielkość uboju prawie na nie zmieniającym się poziomie nie odzwierciedla zmian zachodzących w produkcji zwierzęcej. Wyraźną korelację między podażą żywca a produkcją mięsa poubojowego obserwować można dopiero na obszarze działalności OPPM w Łodzi [11], który charakteryzuje się wysokim stopniem domknięcia. Do 1975 r. włącznie wielkość produkcji mięsa z uboju w OPPM w Łodzi determinowały zdolności produkcyjne, które kształtowały się znacznie poniżej podaży żywca. Od 1976 r., tj. po oddaniu do eksploatacji zakładu w Rawie Mazowieckiej, produkcja mięsa poubojowego zależy wyłącznie od wielkości skupu żywca.

Produkcja mięsa poubojowego w obszarze 5 województw osiągnęła najwyższy poziom w latach 1976-1977 przekraczając 170 tys. t. W okresie późniejszym nastąpił jej spadek do 160 tys. t, a w 1981 r. uległa dalszemu obniżeniu. Ograniczenie produkcji mięsa wystąpiło najpierw w zakładach spółdzielczych i wynosiło ok. 80% ogólnej wielkości przetwarzanej w sektorze spółdzielczym, a od 1980 r. zaznaczyło się w przemyśle kluczowym. Produkcja wędlin i wyrobów wędliniarskich do 1980 r. utrzymywała się prawie na nie-

zmienionym poziomie. Szczególnie głęboki spadek produkcji mięsa poubojowego nastąpił 1981 r.

Podstawowym problemem gospodarki mięsnej na najbliższe lata jest zatem zwiększenie produkcji żywca. Biorąc pod uwagę fakt, że wzrost pogłowia zwierząt w latach siedemdziesiątych następował głównie na podstawie importowanych zbóż i pasz, w sytuacji lat osiemdziesiątych ograniczenia zakupu zbóż i pasz z braku dewiz, powinien odbywać się głównie w wyniku wzrostu krajowej produkcji roślinnej. Stąd też zachodzi konieczność jak najbardziej właściwego i opłacalnego wykorzystania już istniejącego potencjału środków produkcji w rolnictwie, jak też jak najszybszego jego zwiększenia.

Literatura

- [1] G a ł ę s k i B., Przesłanki do perspektywicznego modelu rolnictwa, "Wieś Współczesna" 1981, nr 1.
- [2] Gospodarka żywnościowa 1980, Warszawa 1980.
- [3] M a ł k o w s k i J., Produkcja zwierzęca w latach 1980-81, "Wieś Współczesna" 1981, nr 12.
- [4] M a z u r e k J., Możliwości produkcyjne zbóż w woj. skierniewickim, maszynopis, Skierniewice 1979.
- [5] O węzłowych sprawach polityki rolnej i rolnictwa (dyskusja redakcyjna), "Wieś Współczesna" 1981, nr 1.
- [6] Rocznik statystyczny rolnictwa i gospodarki żywnościowej 1978, Warszawa 1978.
- [7] Rozmieszczenie skupu produktów rolnych w Polsce i kierunki jego rozwoju w województwach i makroregionach, red. E. K ł u c i Ń s k i i i n., Warszawa 1979.
- [8] Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów, zwierzęta gospodarskie w 1979 r., Skierniewice 1979.
- [9] Z e g a r J. S., O wykorzystaniu potencjału produkcyjnego w rolnictwie, "Wieś Współczesna" 1981, nr 12.
- [10] U r b a n R., Możliwości stabilizacji gospodarki mięsnej, "Wieś Współczesna" 1981, nr 12.
- [11] Zmiany w przemyśle mięsnym na tle towarowej produkcji zwie-

rzęcej w obszarze działalności Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu mięsnego w Łodzi, tj. w woj. m. łódzkim, piotrkowskim, plockim, sieradzkim i skierniewickim autorka omawia w artykule "Rozwój przemysłu mięsnego w strefie żywicielskiej woj. m. łódzkiego w latach 1975-1980, "Acta Universitatis Lodziana" 1983, Folia oeconomica (40, 1984).

Janina Bernacka-Baranowa

MEAT ECONOMY IN SKIERNIEWICE PROVINCE

The article analyzes animal production, fodder base, and production capacities of meat-processing industry. Over the years 1975-1980 the meat economy underwent substantial changes. On the one hand, production capacities were greatly increased owing to putting on stream a huge processing plant at Rawa Mazowiecka, while on the other hand, like in the remaining parts of Poland, animal production was largely reduced for a number of reasons including both unfavourable atmospheric conditions and the agricultural policy pursued in the seventies. In this situation checking of the drop in the livestock number by means of operations aiming at expanding the fodder potential of the province becomes the most urgent task. Possibilities of increasing production of fodder, and consequently animal production lie in proper and rational utilization of the available production means possessed by both sectors of the agricultural economy and in ensuring more favourable socio-production conditions, and especially a proper level and relation of prices.